

SEMINARI SIROCCO – IULA-UPF (6a sessió presencial)

Tema analitzat:

Mots compostos o amb prefix tònic quant al manteniment del doble accent

Acta núm. 5

Data de la reunió: 28/04/2011

Horari: 16:00 h - 18:00 h

Lloc: despatx 53.216 de Ca l'Aranyó (UPF)

Assistents: Oriol Camps, Marga Hervàs, Ester Pedreño, Maria Ustarroz i Lluís de Yzaguirre

Excusen la seva absència: Albert Rico

Ordre del dia:

1. Posada en comú de les respostes de l'enquesta
2. Ús del guionet
3. Valoracions sobre el tema analitzat
4. Conclusions

1. Posada en comú de les respostes de l'enquesta

- Amb els resultats de l'enquesta es pot comprovar que sovint tenim dubtes quan sentim les audicions perquè si les realitzacions no són molt clares, de vegades, en sentir-les, potser creiem escoltar-les de la manera com les pronunciaríem nosaltres (ex.: *contraposició* i *entrevista*).

- Es fa al·lusió al treball d'un alumne sobre les síl·labes -ple/-ble, amb un test d'unes 100 preguntes; on es va veure que la percepció auditiva està condicionada per com pronunciaria l'enquestat, ja que quan es discrepa entre la geminació i l'espasantització sol coincidir amb la divisió dels enquestats en orientals i occidentals.

- Surt l'exemple de *semifinal*, per estar relacionat amb els últims partits de futbol; en moltes ocasions s'ha sentit neutralitzat, tot i ser bastant clar que és un mot derivat de *final*. També es comenta el mot *contraatac* (malgrat que aquest mot està molt més consolidat, no és tan recent com *semifinal*).

2. Ús del guionet

- El tema del guionet pot donar per una sessió a part: ens ha complicat la vida? Es podria millorar? S'ha de marcar en la grafia solament quan percebem que és un compost o quan volem preservar la fonètica del mot?

- En el cas de *potser* i *pot ser* la neutralització té un valor afegit, podria passar en *sobretot* o *sobre*

tot ('per sobre de tot'). També pot ser que si posem el guió estiguem fossilitzant l'evolució d'aquells mots.

- La supressió del guionet ha fet que moltes paraules compostes que no tenien problemes de pronúncia ara sí que en tinguin, perquè es perd la consciència que es tracta de la suma de dues parts i, per tant, només es pronuncien amb un accent.

- Es reflexiona sobre l'ús del guió per diferenciar paraules en què el prefix marca una diferència de significat com ara *preocupar/pre-ocupar*, tot i que quan es parla ràpid és igualment difícil de distingir si la realització és tònica o àtona, encara que es tornés a emprar el guionet.

- Els professionals dels mitjans diuen que quan hi havien més guionets podien intervenir més en aquests casos, ara està clar com cal pronunciar els números, però no passa el mateix amb els altres compostos, ja que no hi ha marca ortogràfica.

3. Valoracions sobre el tema analitzat

- El com i el quan s'ha après la llengua, en aquest cas el català, és determinant pel que fa la qualitat de la seva pronúncia; un parlant nadiu se sent més segur, no vacil·la tant i no acostuma a neutralitzar (no diria *subratot*). En canvi, les persones que han après el català a les escoles són més erràtiques en la pronúncia (des de les escoles es dona més importància a la llengua escrita que no pas a la llengua oral i això es nota en la qualitat oral de la parla).

- El tema que ens ocupa, en no formar part de la PEO, és un tema que fluctua i que es resol segons el parlant (hi ha moltes possibilitats de *promiscuïtat*).

- Els professionals que es dediquen a revisar la pronúncia tenen problemes amb aquestes neutralitzacions de compostos, i molts cops segueixen més la seva intuïció que no pas la normativa. El resultat és que no es poden generalitzar pautes per a tots els mots amb un cert prefix o formant i cal dictaminar-ho cas a cas.

- També es parla del mot *dinosaure*: per saber pronunciar bé estem demanant que la gent sàpiga l'etimologia dels mots i, si no estan marcats ortogràficament, és molt normal que perdin aquesta distinció de compost (que es faci sonora la *s*, com si no hi haguessin més tipus de saures). De la mateixa manera, podríem arribar a dir *anarcosindicalista* amb una *s* sonora (inicial de *sindicalista*). Potser algú podria considerar que valen totes dues opcions, però algun d'aquests mots fa dentera...

- És clar que són les paraules d'ús més corrent i gastades les que acaben deformant-se i que aquest desgast no és tan evident en les paraules cultes (tot i així, hi ha dificultats conceptuals entre els periodistes per diferenciar entre cultisme i mot literari, mot familiar o mot patrimonial).

- Es parla dels dubtes que hi ha a l'hora de pronunciar els mots derivats amb el prefix *tele-*, neutralitzant-lo (telenotícies, televisió, etc.) o no (telesèrie, teletreball). El cas de *telenotícies* és una hipercorrecció, a més de l'ús del dia a dia.

- Sorgeix la pregunta: quan no neutralitzem estem cedint a la pressió del castellà o hi ha alguna raó més? A vegades es dona el cas que utilitzem el que una tesi del 1990 va anomenar *estil citatiu*, com si no neutralitzéssim o no reduïssim certs grups consonàntics per tal que no es confongui el que es vol dir, sobretot quan citem les paraules d'un altre, tecnicismes, etc.

4. Conclusions

- En acceptar que hi ha diferents dialectes, de vegades ja no es diferencia si es diu *contra* o *cOntra*, perquè s'entén igual. El que desconcerta i **no es pot admetre és la promiscuïtat en un mateix locutor**.
- Com més freqüent és un mot més sovintejarà la seva pronúncia neutralitzada. Ara bé, si una paraula s'ha desgastat es pot acceptar la seva pronúncia neutralitzada en tots els àmbits o caldria reservar aquesta realització només en contextos informals? En contextos més formals no caldria mantenir la genuïnitat?
- El fet diferenciador d'una pronúncia o una altra és **si el locutor percep qualsevol dels dos elements que fan el compost com un mot separat**, llavors no hi ha gaire problema amb la consonant inicial de la segona part.
- S'ha de tenir sempre en compte la influència de la **freqüència d'ús i el desgast** del mot.
- Els **cultismes no s'haurien de neutralitzar** perquè no se sap exactament de què s'està parlant ni com s'escriu. Llavors sacrifiquem la fonètica per comunicar-nos, és a dir, passa per davant fer-nos entendre que no pas la pronúncia exacta o més adient per un mot determinat.
- Potser caldria fer una **nova proposta per poder emprar el guionet en alguns casos**, això no vol dir tornar a la normativa d'abans del 1995.